

УДК 376.58: 316.723

DOI <https://doi.org/10.32782/humanitas/2023.2.17>

Наталія ПЕЧЕРИЦЯ

кандидат педагогічних наук, викладач кафедри соціальної роботи, Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради, пров. Шота Руставелі, 7, м. Харків, Україна, 61001

ORCID: 0000-0002-9219-2294

Валентина АНГОЛЕНКО

кандидат педагогічних наук, викладач кафедри соціальної роботи, Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради, пров. Шота Руставелі, 7, м. Харків, Україна, 61001

ORCID: 0000-0001-6673-4494

Бібліографічний опис статті: Печериця, Н. Анголенко, В. (2023). Основні напрями профілактики сучасних деструктивних молодіжних субкультурних рухів серед здобувачів освіти. *Ввічливість. Humanitas*, 2, 122–126, doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2023.2.17>

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ПРОФІЛАКТИКИ СУЧАСНИХ ДЕСТРУКТИВНИХ МОЛОДІЖНИХ СУБКУЛЬТУРИНИХ РУХІВ СЕРЕД ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

У статті розкрито специфіку та особливості поширення сучасного деструктивного молодіжного субкультурного руху ПБК «Редан» на території України. Проаналізовано основні причини вступу молодого покоління до різноманітних рухів та субкультур з деструктивною поведінкою. Окреслено види осіб, що найчастіше вступають до деструктивних рухів. Охарактеризовані ознаки щодо приналежності до рухів ПБК «Редан» та «антиРедан». Визначено основні центри зборів цих субкультур та механізми утворення у віртуальному просторі. Виокремлюємо основні напрями профілактики деструктивних молодіжних субкультурних рухів серед здобувачів освіти, а саме: соціально-виховна робота із колективом здобувачів освіти; заходи превентивного напрямку з батьками неповнолітніх або їх законними представниками; залучення до соціально-виховних заходів фахівців із зовнішніх соціальних інституцій, зокрема ювенальної превенції та служби у справах дітей, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді тощо. У напрямі роботи з батьками визначено основні поради з профілактики вступу здобувачів освіти до деструктивних субкультурних рухів, угруповань тощо. Окреслено перспективи подальшого дослідження у даному напрямі та особливостей профілактики деструктивних рухів серед здобувачів освіти.

Ключові слова: деструктивна поведінка, молодіжний рух, субкультура, профілактика, здобувачі освіти.

Nataliia PECHERYTSIA

PhD in Pedagogy, Lecturer at the Department of Social Work, Municipal Establishment “Kharkiv Humanitarian Pedagogical Academy” of Kharkiv Regional Council, 7 Shota Rustaveli Lane, Kharkiv, Ukraine, 61001

ORCID: 0000-0002-9219-2294

Valentyna ANHOLENKO

PhD in Pedagogy, Lecturer at the Department of Social Work, Municipal Establishment “Kharkiv Humanitarian Pedagogical Academy” of Kharkiv Regional Council, 7 Shota Rustaveli Lane, Kharkiv, Ukraine, 61001

ORCID: 0000-0001-6673-4494

To cite this article: Pecherytsia, N. Anholenko, V. (2023). Osnovni napriamy profilaktyky suchasnykh destruktivnykh molodizhnykh subkulturynykh rukhiv sered zdobuvachiv osvity [Main directions of prevention of current destructive youth subcultural movements among education seekers]. *Vvichlyvist. Humanitas*, 2, 122–126, doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2023.2.17>

MAIN DIRECTIONS OF PREVENTION OF CURRENT DESTRUCTIVE YOUTH SUBCULTURAL MOVEMENTS AMONG EDUCATION SEEKERS

The article discloses the specifics and peculiarities of the spread of the modern destructive youth subcultural movement of the Redan PVC on the territory of Ukraine. The main reasons for the entry of the young generation into various movements and subcultures with destructive behavior are analyzed. The types of persons who most often engage in destructive movements are outlined. The signs of belonging to the «Redan» and «anti-Redan» PMC movements are characterized. The main meeting centers of these subcultures and the mechanisms of their formation in virtual space have been determined. We single out the main areas of prevention of destructive youth subcultural movements among education seekers, namely: social and educational work with the collective of education seekers; measures of preventive direction with parents of minors or their legal representatives; involvement of specialists from external social institutions in social and educational activities, in particular juvenile prevention and services for children, centers of social services for families, children and youth, etc. In the direction of work with parents, the main tips for prevention of education seekers joining destructive subcultural movements, groups, etc. have been defined. Prospects for further research in this area and features of prevention of destructive movements among students are outlined.

Key words: destructive behavior, youth movement, subculture, prevention, education seekers.

Актуальність проблеми. В нашій державі спостерігається активність поширення негативних молодіжних субкультурних рухів, що пов'язано з дестабілізаційними діями не лише на військовому фронті, але й на інформаційно-психологічному. В українському медіа просторі широких обертів набрав небезпечний субкультуриний рух, що носить таку абревіатуру, як ПВК «Редан» він є штучно створений росією з метою «розхитати» внутрішню ситуацію в Україні із залучення молоді та підлітків. Новий деструктивний молодіжний рух пропагандує мову агресії та ненависті, спричиняє масові бійки, нищить громадське майно, вчиняє фізичні розправи тобто порушує закон, масового характеру. Даний рух так і не набув глобального поширення, оскільки було здійснено своєчасну профілактику в даному напрямі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різноманітні аспекти розвитку молодіжних субкультуриних рухів як позитивного так і деструктивного спрямування досліджували: Є. Васильчук, В. Головенько, С. Гринько, М. Давидун, Т. Журавель, Л. Іванченко, І. Іванюк, В. Лютий, Т. Лях, О. Макарова, О. Моргунов, Т. Пашко, В. Сокурєнко, Т. Спіріна, О. Товканець, А. Тодосієнко, В. Удовенко, О. Чепенко, О. Чуйко, О. Швед, В. Янковець та інші.

Мета дослідження – проаналізувати основні напрями діяльності у ході профілактики негативних молодіжних субкультуриних рухів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Кризові умови життя у яких наразі перебуває наша країна, створюють передумови, що підрастаюче покоління шукає різноманітні форми прояву власної соціальної активності, спілкування, самоствердження найчастіше через

віртуальний простір. Саме через безмежні можливості Інтернет середовища відбувається негативний вплив на свідомість, коло спілкування, поведінку ще не повною мірою сформованої особистості та вступ молодого покоління у різного роду субкультуриний простір.

Однією із ознак входження до негативного субкультурного простору є прояв деструктивної поведінки, що має на меті руйнівні дії особистості (вербальні чи практичні), які можуть бути спрямовані на себе або зовнішній світ. Загалом науковці Т. Журавель, Ю. Удовенко та інші виокремлюють два типи деструктивної поведінки особистості:

1. До першого типу відноситься зовнішньо деструктивна поведінка, цілі якої спрямовані на порушення соціальних норм прийнятих у суспільстві.

2. До другого типу належить внутрішньо деструктивна поведінка, спрямована на саморуйнацію та дезінтеграцію власної особистості (Журавель, 2022, с. 6–7).

Деструктивна поведінка особистості є надзвичайно небезпечною як для самої себе так і для суспільства в цілому. До основних проявів різного роду деструктивної поведінки відносяться: правопорушення, різноманітні залежності, нещасні випадки, входження до негативних молодіжних субкультур тощо.

Наукове визначення поняття «молодіжна субкультура» є достатньо різнобічним та широким з одного боку та водночас з іншого, досить дискусійним, оскільки пов'язано з різноманітністю поглядів науковців в залежності від предмета та методології дослідження даного феномену. В сучасному соціумі різноманітні молодіжні субкультурині рухи є особливою

частиною суспільної культури підростаючого покоління, вони виступають свого роду неформальним способом демонстрації власних поглядів, розширення кола спілкування, схвалення, підтримки, самореалізації тощо.

Дослідниця Х. Лозинська характеризує, що деструктивні молодіжні субкультури мають чітку лінію асоціальної поведінки та орієнтовані на застосування силових методів та зазвичай вони діють на політичні організації, що намагаються перетягнути їх на свій бік, політизуючи їхню діяльність через молоде покоління (Лозинська, 2022).

Науковець О. Могунов аналізує явище молодіжних субкультурних рухів як певного середовища формування девіантної поведінки особистості виокремлює наступні причини вступу молоді до різноманітних рухів та субкультур з деструктивною поведінкою: період певної вікової кризи; соціально-педагогічна занедбаність; складні життєві обставини в родині; складна соціально-економічна ситуація; брак уваги від батьків та підтримки; надмірне і неконтрольоване перебування в мережі Інтернет; невміння розпоряджатися своїм вільним часом; бездіяльність, відсутність хобі, змістовного дозвілля; потреба в самоствердженні та самореалізації, що проявляється у ході вступу до різного роду субкультур, молодіжних рухів тощо (Могунов, 2023, с. 185).

Значимо, що до осіб, які найчастіше вступають до деструктивних рухів, угруповань, субкультур належать: особи, що перебувають у стані психоемоційного стресу, неповнолітні, особи з низькою самооцінкою, потребою в самоствердженні, самовизнанні, відчужені, без чітких перспектив подальшого існування, шукачі «гострих відчуттів», особи у стані вікових криз, критичних чи переломних моментів в житті тощо.

Появу руху ПВК «Редан», що поширився в нашій державі у лютому 2023 року пов'язують з японським аніме «Hunter x Hunter» в якій діяла злочинна організація «Геней Редан», яку через емблему називали «Павуки». Кожен учасник цієї організації мав татуювання у вигляді павука зі своїм іменним номером. Учасники руху не асоціюють себе з приватною військовою компанією, хоча в назві присутня аббревіатура ПВК, для них ця приставка просто жарг. Проте існує гіпотеза, що на формування цієї

субкультури вплинуло військове угруповання ПВК «Вагнер» (Сокурєнко, 2023, с. 183).

У сучасному рухові ПВК «Редан» усі учасники мають символ павука з цифрою «4», оскільки в аніме грі під цим числом завжди були зрадники чи шпигуни. Це пов'язано з тим, що в японській культурі число «4» несе різноманітні неприємності. Таким чином учасники руху ПВК «Редан» передають свої деструктивні наміри. Важливо, що існує й інший молодіжний рух, такий як ПВК «антиРедан» – це опоненти руху ПВК «Редан», до якого входить так званий неформальний рух «ОФНИКИ» (підлітки 14 років), які обожають культ грубої сили і вважають за краще будь-які питання вирішувати силою та кулаками. Вони часто влаштовують бійки, а також провокують конфлікт на рівному місці з випадковими перехожими.

Існують певні ознаки щодо приналежності до двох означених угруповань. Для Анти-Редан характерний спеціальний одяг та свій сленг, жаргон. Тут мова йде про куртки з особливими нашивками (їх ще називають патчами) найчастіше фірми: Stone Island (на молодіжному сленгу – стонікі), Марарізі (напилення), кросівки фірми New Balance, спортивні футболки фірми Fred Perry. На марках цього одягу зображений лавровий вінок, також часто використовують одяг камуфляжного забарвлення. Для ПВК «Редан» характерна присутність символіки павука з цифрою «4», довге чорне волосся, картаті штани, темний одяг вільного крою (оверсайз).

Дослідниками визначено, що основними центрами зборів цих субкультур є: центральні площі, торгові центри, центральні частини міста тобто громадські місця, тобто місця з великим скупченням людей, щоб була можливість швидко вступити в перепалку з громадськістю. Сутички безпосередньо відбуваються саме між двома означеними рухами. Організатори створюють відповідні Telegram-канали та закликають молодих людей брати участь у масових бійках. Планують усе чітко: розподіл на групи, точки зборів кожної, обирають інформаторів, як на місцях так і Telegram-каналах.

Головну роль у процесі формування просоціальних ціннісних орієнтацій та поведінки, взаємодії з соціумом сучасного молодого покоління відіграє заклад освіти. У сучасних трансформаційних умовах заклади освіти виступають чинником соціального виховання де у процесі

освітньої діяльності маємо можливість попередити, скорегувати, обмежити чи нейтралізувати негативні соціальні прояви деструктивної поведінки здобувачів освіти. Важливою складовою якісної роботи закладів освіти у напрямі запобігання та поширення деструктивних явищ серед підростаючого покоління є своєчасна превентивна діяльність.

В ході аналізу доступної інформації щодо даних сучасних негативних деструктивних рухів, виокремлюємо наступні напрями профілактики:

1. Соціально-виховна робота із колективом здобувачів освіти за потреби проводиться індивідуальна робота.

2. Заходи превентивного напрямку з батьками неповнолітніх або їх законними представниками.

3. Залучення до соціально-виховних заходів фахівців із зовнішніх соціальних інституцій.

Розглянемо особливості цих напрямів профілактики більш детально: соціально-виховна робота з колективом повинна включати проведення класних, кураторських, виховних годин, виховні заходи з метою превенції небезпечного молодіжного руху. Важливо пояснити згубність і безперспективність деструктивної поведінки, підкріплюючи це фактами; допомогти їм зрозуміти ступінь ризику від деструктивної поведінки і невідворотної відповідальності за скоєне правопорушення. Важливо звернути увагу на зміни в поведінці, одяг, зачіску, колір волосся, татування тощо. Одним із важливих напрямів роботи є

залучення до наукової та суспільно-корисної діяльності (відвідування колективом здобувачів семінарів, конференцій, вебінарів тощо з означеної тематики).

У напрямі роботи з батьками неповнолітніх або їх законними представниками необхідно донести наступну інформацію, що їх дитина може належати до певного молодіжного руху та мати деструктивну поведінку, тому важливо дотримуватися таких порад:

Цікавтесь, куди ходить ваша дитина, як та з ким проводить час.

Бажано опанувати Інтернет-технології, мати власний акаунт і стати другом своїй дитині в соціальних мережах та аналізувати її профіль, захоплення, друзів.

Звертати увагу, які фото, відео переглядає, лайкає та поширює ваша дитина.

Цікавитися на які спільноти та Telegram-канали підписана ваша дитина.

Покажіть дитині, що вона вам небайдужа, що ви піклуєтесь про неї, проводьте спільно дозвілля.

Знайдіть сильні та позитивні сторони у своєї дитини та допомогти їй розвинути свою унікальність у соціально позитивному напрямі.

Наступний напрям профілактики: залучення до соціально-виховних заходів фахівців із зовнішніх соціальних інституцій. Метою залучення фахівців із зовнішніх соціальних інституцій (представників ювенальної превенції, представників служби у справах дітей, громадських організації тощо) є проведення соціально-виховних заходів з даної проблематики у закладах освіти та інформування про можливі наслідки та відповідальність деструктивної поведінки.

Висновки перспективи подальших досліджень. Отже, в умовах складних трансформаційних та військових подій, які відбуваються в українському суспільстві, беззаперечної актуальності набуває питання вивчення механізмів розповсюдження деструктивних форм поведінки молодого покоління та своєчасної профілактики цих рухів у молодіжному середовищі. Перспективи подальшого дослідження ґрунтуються на вивченні особливостей утворення та функціонування молодіжних деструктивних субкультурних рухів, розробці дієвого механізму профілактики даного явища та формування просоціальної активності підростаючого покоління.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Лозинська Х. Костюм молодіжних субкультур в Україні другої половини XX ст. *Вісник Львівської національної академії мистецтв*. Львів. Вип. 22. URL: https://lnam.edu.ua/files/Academy/nauka/visnyk/pdf_visnyk/22/26.pdf
2. Моргунов О. Молодіжна субкультура як середовище формування девіантної поведінки підлітків. *Психологічні та педагогічні проблеми професійної освіти та патріотичного виховання персоналу системи МВС України* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Вінниця, 24 берез. 2023 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Наук. парк «Наука та безпека». Вінниця : ХНУВС. 2023. С. 184–186.
3. Профілактика деструктивної поведінки підлітків: навч. посіб. / Т. Журавель та ін. Київ : Видавництво ФО-П Буря О. Д., 2022. 144 с.

4. Сокурєнко В. «Рєдан» як новий агресивний напрям молодіжної субкультури. *Психологічні та педагогічні проблеми професійної освіти та патріотичного виховання персоналу системи МВС України* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Вінниця, 24 берез. 2023 р.). МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Наук. парк «Наука та безпека». Вінниця : ХНУВС. 2023. С. 182–184.

REFERENCES:

1. Lozynska Kh. Kostium molodizhnykh subkultur v ukraini druhoi polovyny KhKh st. Visnyk Lvivskoi natsionalnoi akademii mystetstv. Lviv. Vyp. 22. URL: https://lnam.edu.ua/files/Academy/nauka/visnyk/pdf_visnyk/22/26.pdf
2. Morhunov O. Molodizhna subkultura yak seredovyshe formuvannia deviantnoi povedinky pidlitkiv. *Psykhologichni ta pedahohichni problemy profesiinoi osvity ta patriotichnoho vykhovannia personalu systemy MVS Ukrainy* : materialy Vseukr. nauk.-prakt. konf. (m. Vinnytsia, 24 berez. 2023 r.) / MVS Ukrainy, Kharkiv. nats. un-t vnutr. sprav, Nauk. park «Nauka ta bezpeka». Vinnytsia : KhNUVS. 2023. S. 184–186.
3. Profilaktyka destruktivnoi povedinky pidlitkiv: navch. posib. / T. Zhuravel ta in. Kyiv : Vydavnytstvo FO-P Buria O. D., 2022. 144 s.
4. Sokurenko V. «Redan» yak novyi ahresyvnyi napriam molodizhnoi subkultury. *Psykhologichni ta pedahohichni problemy profesiinoi osvity ta patriotichnoho vykhovannia personalu systemy MVS Ukrainy* : materialy Vseukr. nauk.-prakt. konf. (m. Vinnytsia, 24 berez. 2023 r.) / MVS Ukrainy, Kharkiv. nats. un-t vnutr. sprav, Nauk. park «Nauka ta bezpeka». Vinnytsia : KhNUVS. 2023. S. 182–184.